

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

24

YASAMA YILI

3

İNSAN HAKLARINI İNCELEME ALT KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

28 Şubat 2013 Perşembe

İNSAN HAKLARINI İNCELEME ALT KOMİSYONU

GÖRÜŞME TUTANAKLARI

28 Şubat 2013 Perşembe

---0---

K O N U

Engelli Hakları ve Engelli Bireylerin Karşılaştıkları Hak İhlallerini İncelemek Amacıyla Kurulan Alt Komisyonda Lokman AYVA'nın dinlenmesi

Sayfa

1:14

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
BİRİNCİ OTURUM	1:14
Lokman AYVA	1, 2:4, 8, 10, 11:14
Abdurrahim AKDAĞ	(Mardin) 1:2, 10:11
Mehmet Kerim YILDIZ	(Ağrı) 2, 9
Konuşmacı	4:7
Ülker GÜZEL	(Ankara) 7:8
Nurcan DALBUDAK	(Denizli) 8:9
Oya ERONAT	(Diyarbakır) 9:10
Ertuğrul KÜRKCÜ	(Mersin) 10

Açılma Saati: 11.27

Kapanma Saati: 12.52

İNSAN HAKLARINI
İNCELEME ALT KOMİSYONU

BİRİNCİ OTURUM

28 Şubat 2013 Perşembe

Açılma Saati: 11.27

BAŞKAN : Ayhan Sefer ÜSTÜN (Sakarya)

0

BAŞKAN – Değerli basın mensupları, Engelli Hakları ve Engelli Bireylerin Karşılaştıkları Hak İhlallerini İncelemek Amacıyla Kurulan Alt Komisyonun 3'üncü Toplantısını açıyoruz.

Toplantımızda bugün değerli bir misafirimiz var, Sayın Lokman Ayva.

Sayın Lokman Ayva'nın öz geçmişini kısaca okumak istiyorum:

Sayın Lokman Ayva, 1 Haziran 1966'da Konya Başköy'de doğdu. Babasının adı Lütfü, annesinin adı Havva'dır. Boğaziçi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümünü bitirdi. Yüksek lisansını Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde tamamladı. Beyazay Derneği Genel Başkanı. Fiziksel Engelliler Vakfı Yönetim Kurulu üyesi olarak görev yaptı. Türkiye Körler Federasyonu Genel Kurulu üyesi oldu. Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Koruma Derneği, Fiziksel Engelliler Vakfı ve İstinye Rotary Kulübü hizmet ödülleri aldı. İstanbul Özürlüler Merkezi Genel Koordinatörlük görevini yürüttü. 22'nci ve 23'üncü Dönem İstanbul Milletvekili. Çok iyi düzeyde İngilizce ve orta düzeyde Arapça bilen Ayva, evli ve 2 çocuk babasıdır.

Sayın Ayva, tekrar Komisyonumuza hoş geldiniz.

LOKMAN AYVA – Sağ olun efendim.

BAŞKAN – İnsan Hakları Komisyonu birçok alanda çalışmalarını yürütüyor ama özellikle engelli hakları konusunda da bir alt komisyon kuralım ve yeni süre verilen temmuza kadar acaba engelli hakları konusunda hem fiziksel hem de arazide neler yapıldı, bunu bir görelim ve raporlayalım, buna göre de kurumlar, bakanlıklar tedbir alsınlar diye böyle bir çalışma içerisinde bulunduk.

Alt Komisyonumuzun Başkanı Mardin Milletvekilimiz Sayın Abdurrahim Akdağ'dır. Yine, üyeleri Ağrı Milletvekilimiz Sayın Mehmet Kerim Yıldız, Ankara Milletvekilimiz Sayın Ülker Güzel, Diyarbakır Milletvekilimiz Sayın Oya Eronat, Ankara Milletvekili Sayın Sinan Aygün, Ankara Milletvekili Sayın Mustafa Erdem ve Mersin Milletvekili Sayın Ertuğrul Kürkcü'dür.

Yine, uzman olarak bu Alt Komisyonumuz için çalışan ve ileride taslak raporu hazırlayacak olan Komisyon Uzmanı Sayın Zeynep Duran'dır.

Ben sizlere söz vermeden önce, belki Komisyon üyesi arkadaşlarımız veya Komisyon Başkanımız da sizlere hoş geldin diyebilir.

Sayın Abdurrahim Bey, buyurunuz.

ABDURRAHİM AKDAĞ (Mardin) – Sayın Başkanım, değerli arkadaşlar; kaderdaşım, milletvekilim Sayın Lokman Ayva Bey, hepiniz hoş geldiniz. Selam, saygı sunuyorum.

İnsan Hakları İnceleme Komisyonunun 5 Aralık 2012 tarihli toplantısında engelli haklarının ve engelli bireylerin karşılaştıkları hak ihlallerinin incelenmesi maksadıyla bir alt komisyon kurulması kararı alınmıştı. Başkanım, üyeleri ve raportörümüzü saydılar. Alt Komisyonumuz ilk toplantısını 13 Aralık 2012 Perşembe günü gerçekleştirmiş ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Özürlü ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürü Doktor Aylin Çiftçi'yi dinlemiştir. Sayın Genel Müdür, toplantıda, müdürlüklerinin görev ve yetkileri ile planlanan çalışmaları anlatmıştır. 17 Ocak 2013 Perşembe günü ise Alt Komisyon, Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi ve Avrupa Birliği müktesebatında engelli hakları konularında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Özürlü ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü yetkililerince yapılan sunumu dinlemiştir.

Komisyonumuz, bugün, 22'nci ve 23'üncü Yasama Dönemi Milletvekili AK PARTİ MKYK Üyesi ve Beyazay Derneği Başkanı Sayın Lokman Ayva'nın sunumunu dinlemek üzere toplanmıştır. Lokman Bey'in konuyla ilgili geniş bilgi birikimi ve tecrübelerinden istifade etmek Komisyonumuz çalışmalarını için iyi bir yol gösterici olacaktır.

Ben, sözü Sayın Lokman Ayva Bey'e bırakıyorum.

BAŞKAN – Sayın Kerim Yıldız da birkaç kelime söyleyecek.

MEHMET KERİM YILDIZ (Ağrı) – Sayın Başkanım, değerli arkadaşlar; Lokman Bey'i 22'nci Dönemden beri tanıyoruz, beraber bir dönem Sağlık Komisyonunda çalıştık. Son on yılda, engellilerle ilgili çok güzel çalışmalar yapıldı hatta Anayasa değişikliklerinde de onlarla ilgili pozitif ayrımcılık alanında çalışmalar yapıldı. Bütün bunlarda Lokman Bey'in büyük bir emeği var. Doğrusu, belki fiziki gözü görmüyor ama kalp gözü açık olan bir arkadaşımız. Entelektüel birikimi, birçok konuda insanı düşünmeye sevk eden söylemleri var. İnşallah, bugün de aynı şeyler olur, onları bekliyoruz.

Tekrar hoş geldiniz diyorum. Hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Lokman Bey, bugün belki biraz tevafuk oldu, bizim, saat 16.00'da da yine bir yasama faaliyetimiz olacak. Komisyonumuz, bir yıl önce, aynı zamanda yasama faaliyetlerine katılma yetkisi de aldı. Bu çerçevede, kanunlarda yer alan "özürlü", "sakat" gibi ibarelerin "engelli" olarak değiştirilmesine ilişkin kanun tasarısını saat 16.00'da Komisyonunda görüşeceğiz. Böyle de bir güne denk geldi sizin ziyaretiniz diyelim.

Ben, şimdi sözü size bırakıyorum.

Buyurun.

LOKMAN AYVA – Sayın Başkanım, kıymetli milletvekillerim, Alt Komisyon Başkanımız, Alt Komisyon üyelerimiz, konuklarımız, kıymetli basın mensuplarımız, uzman arkadaşlarımız; ben, öncelikle bu davet için şükranlarımı arz etmek istiyorum. Uygun görürseniz, bugün, bir sivil toplum parçası olarak sizlere görüşlerimi arz etmek istiyorum. Burada Alt Komisyon, tabii ki Türkiye Büyük Millet Meclisi adına hareket ediyor. Dolayısıyla, benim de bir siyasi parti adından öte, bir sivil toplum temsilcisi olarak burada olmamın daha uygun olabileceğini tahmin ediyorum. Uygun görürseniz, böyle bir şeyden yola çıkmak istiyorum.

BAŞKAN – Tabii, hayhay.

LOKMAN AYVA – Efendim, benim açımdan bugünkü tarih şöyle bir anlam ifade etti sizin davetinize paralel olarak: İnsan Hakları Komisyonunda oluşturulan alt komisyon şu anlama geliyor, özürlü vatandaşların ya da engelli vatandaşların, meseleleri artık insan hakları konusu bağlamında, bu kontekste, bu muvacehede ele alınıyor. Bu çok önemli bir değişimdir, insanlığın gelmiş olduğu çok önemli bir noktadır. Buna, şimdiye kadar, özellikle Batı'da korumacı bir anlayışla yaklaşıyor. Dolayısıyla, bir koruyan, bir korunan durum ortaya çıkıyor. Otomatikman, özürlü vatandaşlar maça birkaç sıfır yenik başlıyorlar. Şu anda sizin takdiriniz -İnsan Hakları Komisyonu- insan hakları bağlamında ele alınması, bu çok onurlu bir tutumdur. Özürlü vatandaşlara da çok onur veren, hakkını teslim eden bir durum oldu. Bu anlamda, hem kendim bir özürlü vatandaş olarak hem de temsil edebildiğim arkadaşlarım ve insanlık namına da bu anlamda teşekkürlerimi, şükranlarımı, minnetlerimi arz etmek istiyorum.

BAŞKAN – Sağ olun.

LOKMAN AYVA – Bu arada ben muzipçe ifadeler de kullanırsam, sürçülisan etmiş olabilirim, kusuruma bakmayın.

BAŞKAN – Biz alıştık da, arkadaşlara anlatmak iyi oldu.

LOKMAN AYVA – Ne olur ne olmaz çünkü siyasi hassas dengeler olur. O yüzden, baştan, sivil toplum olarak söyleyeyim ki alınganlık olmasın şeylerde.

Şimdi, efendim, şöyle, bir noktada bir resim düşünelim, o resmin tepesi aşağıda olduğunu düşünelim, başı aşağıda, ayakları yukarıda, biz, şu anda, bu toplantıyla o resmi tersine çevirmeye çalışıyoruz yani ayakları aşağıya, başı yukarıya. Tabiri caizse, hani tepetaklak olan resmi, tersine -nasıl söylenebilir- taklaktepe yapacağız yani normalleştireceğiz.

Şimdi, mehter yürüyüşü vardır, malumunuz, hayatta hep böyle ezberlediğimiz semboller, anlamlar var; mehter yürüyüşü iki ileri, bir de geri diye düşünülür ama iki ileri, bir yerinde sayıyormuş, geri gitmiyormuş mehter yürüyüşü. Bana da bunu bir gören arkadaş söyledi yani gören insanların yalancısıyım çünkü ötekini de onlar söylemişti. İki ileri, bir geri meselesini, Ticaret Üniversitesinde Profesör Ramazan Bey söyledi. Şimdi, ben onu düşünüyorum. İnsanlar gördüğü hâlde niye bunu görmediler acaba? Bu kadar mehter yürüyüşü... Demek ki aslında görsek de bazen gerçeklerle ilişkimiz olmayabiliyor. Bu maddi anlamda, manevi anlamda görmeden bahsetmiyorum. İnsanların edindikleri kalıplar, bakış açıları bir şeyin gerçek olup olmadığını sorgulamaya bile vakit vermiyor veya fırsat vermiyor ya da gerek duyurmuyor. Bizim özürlüler meselesi de böyle bir şey.

Ben “özürülür” kelimesini filan kullanıyorum. Kusura bakmayın, böyle yani kanunun arifesinde de kullanıyorum. Ben onunla ilgili şeyleri de arz etmek istiyorum.

Şimdi, bizim özürülü vatandaşlarla ilgili yaklaşımımız da aslında böyle bir şey. İki ileri, bir geri gibi zannettiğimiz ama iki ileri, bir durma olabilen yani şu ana kadar öğrendiklerimizin tersine bir durum var. Efendim, bunu üç maddede arz etmek istiyorum.

Birincisi: Özürülü vatandaşları kapsamayan sistem meselesi. Şimdi, dünyada fiziksel ve sosyal sistemler kuruluyor fakat belli bir standarda göre kuruluyor. Mesela, orta boylu olacaksınız. Orta boylu ne demek? İşte 1.40-1.90 arası filan olacaksınız. Orta kiloda olacaksınız. Ne demek? İşte, 40 kilo, 90 kilo, bilemedin, 100-110 olsun. Hani, 110’u filan geçince, hele hele o şehirlerarası otobüs yolculuğunda -yani bilmiyorum hiç seyahat ettiniz mi ama- tost oluyorsunuz, hele cam tarafında otuyorsanız çünkü koltuklar standart, daha zayıf insanlara göre yapılmış. Ben anamla bir uçağa bindim. Bu özel sektörün uçakları da şeydir, koltukları dar, bir koltuk fazla eklemek için bayağı bir uğraşmışlar. Her anonsta anam diyor ki: “Oğlum kemeri çözeyim mi?” “Yok ana, maaalesef, biraz daha sabredeceksin.” dedim. Kadın da kilolu. O bakımdan, standartlar böyle bir şey.

Mesela, benim şu ana kadar rastladığım bütün sehpa, sehpalı sandalyeler hep sağ elini kullanan insanlara göre düşünülmüş, solaklar pek dikkate alınmamış. Ya solak garibanlar böyle iyice yamuluyor filan ki yazı yazsınlar.

Sonra, şeker yiyemeyenler. En kıymetli yiyecekler tatlılar Türkiye’de. Mesela, ben çocuklara çikolata götürmeyi severim eve fakat diyabetli çocukları düşündüğünüz zaman çocuk komaya giriyor bir çikolata yediği zaman. Dondurma çocuğun dünyasında olmayan bir şey. Artık yeni diyet dondurmalar filan çıktı da biraz rahatlama oldu.

Öbür taraftan, boy keza öyle. Tatlı tuzlu meselesi. Mesela Mardin Milletvekilimiz... Gerçi hepimiz biliriz de kebab meselesini, tuzsuz kebab gelmez pek, tuzu atılmış olarak gelir. Hâlbuki tansiyon hastalarının ciddi bir sorunu, yüksek tansiyonu olanların.

Kısaca, sistem böyle bir şekilde dizayn ediliyor. Sosyal sistemler körlere göre dizayn edilmiyor, işitme engellilere göre, ortopedik özürülür, zihinsel özürülür filan. Asıl temel felsefe şeydir: Farklı olan sorun yaşar. Bu ideolojik anlamda da farklı olursanız sorun yaşarsınız. Bilmiyorum, sayın vekillerimizin, Ertuğrul Bey’in de sık sık başına geldi bildiğim kadarıyla geçmişte. Farklı düşünebilmenin getirdiği çok sorun yaşamış diye tahmin ediyorum. O anlamda, ne kadar farklı olursanız o kadar çok sorun yaşıyorsunuz.

Bir gün Washington’ dan dönüyorum. Oturdum uçağa, bir tane genç geldi, tanıştık. Bir sınav kazanmış, çok iyi bir sınav, uluslararası bir sınav, burs hâlinde kazanmış. Çok hoşuma gitti, gurur duydum. Böyle sohbet ederken -haziran sonu filandı, tatile dönüyor Türkiye’ye- uçak hareketlendi, dedim ki: “Arkadaşım, istersen otur, tehlikeli olabilir.” Bu geçler biraz havai oluyorlar ya. Oradan da mantık yürüttüm. Ben, bir kişiyi, mesela şuradan ses geliyorsa oturuyor kabul ediyorum, biraz yüksekte geliyorsa ayakta kabul ediyorum, biraz aşağıdan geliyorsa vatandaşdır, sürünüyordur filan diye kabul ediyorum ya da milletvekilidir, sıkıntı çekiyordur. (Gülüşmeler)

BAŞKAN – Milletvekilinin sesi nereden geliyor?

LOKMAN AYVA – Ağabey, Allah yardımcınız olsun.

BAŞKAN – İyi yerden gelmiyor.

LOKMAN AYVA – Dolayısıyla, şimdi, bunu muhalefet adına söyledim Sefer Ağabey, o yüzden.

BAŞKAN – Dengeyi kurar ara sıra da.

LOKMAN AYVA – Tabii, tabii, o yüzden.

Şimdi, çocuk dedi ki: “Ağabey, ben zaten oturuyorum.” Allah, Allah, düşünebiliyor musunuz, ben böyle otururken havaya bakarak konuşuyorum. Meğer çocuğun boyu 2.30’ muş yani çok şaşırđım, 2.30 olan birisiyle ilk defa tanışıyorum. Çocuk mecburen “business’ te gitmek zorunda, ayakları filan uzun olduğu için arkada gidemiyor, dar geliyor. Sonra sohbet ettik “Ya, bizim bir teorimiz var, farklı olan sorun yaşar, sen hiç sorun yaşıyor musun?” dedim. Çocuk: “Ağabey, benim ne yaşadığımı bir Allah, bir de ben bilirim.” dedi. “Nasıl mesela?” dedim. “Şimdi ineceğiz havaalanında, taksiye bineceğiz; taksiye biniyorum, arka koltuğa oturuyorum, kafam ön cama değişiyor, adamla kulak kulağa dolaşıyoruz.” dedi. Ondan sonra “Halk otobüsüne bin.” diyorum, hani 302’ ler filan var. “Onda da ters L harfi oluyorum, başımı bırak sırtım değişiyor tavana, ayakta duruyorsun, zaten oturamıyorsun.” diyor. Arkasından “Hele en çok da yatılı misafir gittiğim zaman bir yerlere bana yatacak yer bulamıyorlar. 2 metre yatak standartlı şeyde, ayaklarım böyle kaçak inşaat gibi balkon yapıyorum.” diyor. “Oğlum şey yapsaydın yani böyle ayağını yorganına göre uzat diye bizde bir laf var.” dedim. “Ağabey o zaman da Z harfi oluyorum yatakta” diyor. Bu arada aklıma şey de geldi. Çocukla konuşuyoruz, aklımdan da şöyle bir soru geçiyor:

Acaba diyorum bu çocuğun ayak parmağındaki alyuvarlar beynine kaç saatte gidiyor? Çünkü bayağı bir mesafe var. Yani İstanbul-Diyarbakır otobüs hattı gibi git git bitmez. O yüzden yani çocuğun çektiklerine... Daha çok şey anlattı, işte böyle sırık diye dalga geçmeleri, bilmem okulda en arkaya oturtmaları, orada insanların dersi dinlememesi yayla tabir edildiği şekliyle, ondan sonra, yukarıda havalar nasıl falan. O anlamda çocuğun çektiklerini deyince hâlîme şükrettim yani kör olmak daha avantajlı bir şeymiş meğer uzun boylu olmaya göre, hani kapılardan çarpmalar falan. Yani standartlar böyle. Yani insanlık bir standart üzerine kurmuş düzeni. Bu standartlar genişletilebilir, esnetilebilir. Hatta orada şeyi de sordum, burası aile meclisi sayılır, dedim çocuğa: Senin kız arkadaşın var mı? 1.90 kız arkadaşı varmış. Ben de derin bir nefes aldım çünkü düşünün bir de kızın boyu 1.50 filan olsa adamın çorabı gibi kalacak yanında. Yani o yüzden davul bile dengi dengine diyoruz ya, demek ki orada da onlar önemli konular. Arkasından şöyle bir düşündüğümüz zaman sistemler dünyada böyle. Sistem böyle olunca mesela ben sisteme uymak zorunda kalınca iş yapamaz duruma düşüyorum. Mesela siz bana bir kâğıt verseniz ben onu okuyamadım. Şimdi bunu iki şekilde yorumlayabiliriz. Dersiniz ki: Ya kör olmasaydın okuyabilirdin. Ya da şunu diyebilirsiniz: Pardon ya kabartma verseydim okuyabilirdin. Bu tercih meselesi yani biz dünyayı nasıl kuracağız? Bütün insanları mı kapsamak istiyoruz? Yoksa belli bir güçlülere mi kapsamak istiyoruz? Yoksa işimize yarayanları, sevdiğimizleri mi kapsamak istiyoruz? Bu bir tercih meselesi. Mesela hatırlarsanız İsa Aleyhisselam'la ilgili anlatılan şeylerde işte körleri gördürdüğü, felçileri yürüttüğü filan. Bu tabii birinci tür yaklaşım. Yani insanları iyileştirerek çözüm üretme. Hazreti Peygamberimiz döneminde ise sistemleri değiştirerek, sistemleri özürülere uygun hâle getirerek çözmüşler. İşte evinden camiye ip gerdirerek filan. Dediğim gibi dünyada böyle bir tercih var. Bu dönemsel olarak da değişebilir, işte kültürel olarak da değişebilir. Şu anda anlıyoruz ki Türkiye, artık bütün vatandaşlarını kucaklamak istiyor, bütün vatandaşlarını kapsamak istiyor, sistemlerini de buna göre kurmak istiyor. Aslında bunlar çok maliyetli değil. Mesela ...diye Avrupa'da önemli bir kuruluş var. Bunun tespit ettiği göre eğer binalar, sistemler başlangıçta özürülere göre de yapılırsa maliyet artışı on binde 7 imiş, hesapladıkları rakam bu. Yani on bin dolarlık bir bina yapacaklar 7 dolarlık bir maliyet artıyor veya on milyon dolarlık bir sistem kuruyorlar 7 bin dolar artıyor maliyet. Bu çok ihmal edilebilir rakamdır yani bu getirisi karşısında çok şey yapılabilir ama maalesef başlangıçta yapılmayıp sonradan değiştirince maliyetler çok yüksek artıyor. Mesela bizim bir ...şubesinde asansör yoktu binada. Asansör yaptırmaya kalktık dairenin değeri 150 milyar, asansörün maliyeti 60 milyar. O bakımdan böyle sorunlar çıkabiliyor. Bu önemli bir şey. Yalnız bunun da esiri olmamak lazım. Buna da işte "Bunlar olmuyor" diye, ben özellikle özürülü vatandaşların motivasyonlarını kırıp kenarda beklememeleri gerektiğini mücadelelerine devam etmeleri gerektiğini düşünüyorum.

Şimdi, efendim, bu birinci sorun alanımız. Sistemlerin genişletilmemesi ki genişletilebiliyor, pek çok yerde işte körler için yazılımlar hazırlanabiliyor, işte kabartma yazılar, ortopedik engelli arkadaşlarımız için çeşitli düzenlemeler, araçlarda değişiklikler... Yani yeter ki yani gözümüz ezanda olsun, ezanda kulağımızda oluyor, namazda gözü olanın ezanda kulağı olur hesabı. Böyle bir durum da olabiliyor.

İkinci sorun alanımız: Ö harfimiz, Ö ile kısaltığımız öbürlerinin tutukları dediğimiz bir alan. Bu da şöyle efendim: Malumunuz insanlar algıladıklarına göre davranıyorlar. Yani sizi bir milletvekili olarak algılayınca söyledikleri fiyat değişiyor, beni bir özürülü olarak algıladıklarında fiyat değişiyor. Mesela bir gün yeni milletvekili seçildiğim günlerdeydi, 2002 yılı, işte aralık falan. Minibüse bindim, parayı uzattım. Kaptan bağırdı "Hafız, bendensin bugün." dedi. Dedim ki: İyi ki milletvekili olduğumu anlamadı 2 katına çıkabilirdi fiyatlar. O bakımdan, mesela işte nasıl algılıyor beni? Camiden cuma günü çıkarken ben biraz böyle ayakkabıyı bağlamada falan yavaş davrandıysam bakıyorum cebime para falan sokmaya çalışılıyor. Ben de ne yapayım "Allah bereket versin." Aman tutanaklara geçmesin şaka yapıyorum. (Gülüşmeler)

BAŞKAN – Arkadaşlar, bunu tutanaklardan çıkartın.

- Şimdi, Amerika'da bir arkadaşım var, Mike diye. Evinden çıkıyor, gidiyor 1 buçuk dolara kahve alıyor, büyük bir kahve kâğıt bardakta. Otobüs durağında bekliyor elinde bastonla. Tam bir taraftan böyle tutuyor ya bardağı, elinde baston, bir taraftan kahvesini içiyor bir taraftan da otobüs bekliyor. O ara tam önünde bir araba duruyor. Arabadan birisi iniyor. "Topuk sesinden anladım ki bir bayan geliyor." diyor. Geliyor, geliyor, geliyor, tam önüne geliyor, bana çarpacak derken tıp diye bir ses bardağın içine 1 dolar atıyor. "Öyle kızdım ki" diyor, kahvem 1 buçuk dolar ona mı yanayım, attığı para 1 dolar... Herhâlde bu kaş yaparken göz çıkartmak deriz ya... "Dilenci yerine kondum ona mı yanayım" diyor.

Şimdi, insanlar, bizi aciz olarak algıladıkları için mesela eğitim fırsatı vermiyor. Annemiz babamız başlangıçta bunun farkında değil çünkü anne baba çocuğu özürülü olana kadar herhangi bir insan. Dolayısıyla herhangi bir insan nasıl davranıyorsa, ne kadar bu konuda bilgiliyse onlar da o kadar bilgili. Arkasından bir de bu konuda aşırı bir korumaya meyyal durum oluyor. Bir de üçüncüsü,

çevre faktörü. Mesela ben on bir yaşında kör oldum. Beş yıl evde kaldım. Babam, hani zorla ikna ediyorum okumaya filan. Bu sefer konu komşu. Diyor ki: "Sakat bir çocukları var başlarından atmaya çalışıyorlar." Anlatabildim mi? Yani sadece anne babanız engel olmuyor, konu komşu da engel oluyor. Bu, kötü niyetten değil asla. İnsanların korumak istemesi... İşte bu algıladıkları tutum meselesi. Yani algılıyor, benim yapamayacağımı algılıyor. Dolayısıyla anne baba da yapamayacak, okuyamayacak bir insanı bir yere, okula götürüyorsa kesin başından atmaya çalışıyor diye algılıyor. O yüzden bu algının çok önemli derecede değişikliğe uğraması lazım. Bu anlamda işte dünyadaki algı değişikliği de çok yavaş ilerledi, çok yavaş geliyor. Maalesef ben özellikle şunların da bilinmesinde çok fayda olduğunu düşünüyorum insanlığın geçiş süreci itibarıyla: 1910 yıllarında Amerika'da 24 eyalette doğuştan özürlülerin öldürülmesi serbest. Hatta bu uzun süre devam etti. Bu ırkların arileştirilmesi projesi yani ...filan dedikleri projeden dolayı. Aynı projeden dolayı 1930'larda Hit'ler özürlüler için gene Yahudileri öldürtüyor. Yani bu, çok eski bir tarih değil. O anlamda bunlar yüz yıl geçmeden şu anda İnsan Hakları Komisyonunda konuşuyoruz. Yani aradaki büyük değişim Türkiye'nin ben sizlerin o anlamdaki minnetlerini sizlere tekrar sunmayı bir borç biliyorum ya da bir vazife olarak algılıyorum çünkü çok önemli bir değişim. Yani bir tarafta insan bile sayılmadığınız dönemden geçiyorsunuz ve şu anda geldiğimiz nokta. Fakat burada hani bir dinî jargon olarak söylemek anlamında anlaşılmasın lütfen. Bir tarih içerisindeki bir olay olarak değerlendirme anlamında Abese Suresi var Kur'an'da. Orada şöyle bir olay oluyor: Hazreti Muhammed, birisine dini anlatmak istiyor. Bayağı o şehrin ileri gelenlerinden Mekke'de bayağı kelli felli bir adam. Tam o arada kör birisi geliyor. Diyor ki: "Bana da anlat, nedir din, İslamiyet falan dediğin şey." Peygamberimiz orada pek hoşnut olmuyor. İşte bu hoşnut olmama, bırakın başka bir şeyi, sadece hoşnut olmama yani yüzünü ekşitme anlamında on tane ayet iniyor. "Sen ona yüzünü ekşitemezsin." diyor. Meallerini tam olarak veremeyeceğim çünkü kelime hatası yapmak istemiyorum. "Senin görevin sadece tebliğ etmek, bildirmek." diyor. İşte bu hadise şu: İman insanlara anlatılan bir husus. Dolayısıyla imana muhatap kılınması bir özürünün kesinlikle tartışmasız bir insan olduğu belgesidir çünkü o ara, hatta 1900'lü yılları da sayarsanız, bu tarih içerisinde çok önemli, müstesna bir olaydır ve Allah'ın Peygamber üzerinden insanlara verdiği bir mesaj olarak da değerlendirilmesi lazım diye düşünüyorum. Ben şahsen insanlığın bu mesajı doğru almadığı için bin, bin beş yüz yıl dünyanın önemli bir kayıpta olduğunu da düşünüyorum. Bu bakış açısının son derece önemli olarak etkileyeceğinden bu tür olayların altının çizilmesinde ayrıca fayda var. Ben şunu da arz etmek istiyorum: Bu konularla uğraşan, dinî hususlarda olsun, diğer hususlarda olsun, özürlüler fazla olmadığı için o konuda icatlar, teoriler, fikirler çok gelişmiyor. Genellikle dışlayan, yok sayan bir anlayış geliyor ve bu da bir paradigma hâline dönüşmüş ve insanların davranışları da hep böyle oluyor. Yani biz önce sakat adamın işe yaramadığına inanıyoruz, sonra ona uygun önerilerde bulunuyoruz. İşte temel ayırım burada başlıyor. İşe girmeye kalktığında inandığı için özürlülerin bir şey yapamayacağına dışlıyor, almıyor adam. Evlilik hadisesi keza öyledir. Ben söylemesi ayıp mı denir bilmiyorum da, birkaç kızla çıktım zamanında üniversitede olsun, lisede olsun, tam evlenme aşamasına geliyoruz, dört yıl çıktık hele birisiyle, gitmiş anasına babasına demiş "Ya böyle böyle, biz Lokman'la evlenmeye karar verdik." Ertesi gün duydum ki babası kalp spazmı geçirmiş. Böyle bir durumda... Ha, adamı anlayabiliyorum ama hak vermiyorum. Neden anlayabiliyorum? Çünkü yani nasıl anlatacak ya "Benim, harika, kör bir damadım var, ışık bile görmüyor." diye. Bunu nasıl tarif edecek, nasıl anlatacak? Onu anlayabiliyorum. Şimdiki eşimle tanıştık, bu sefer tabii dört yıla yaymadım olayı, daha çabuk... Kırk günde işi bitirdim. (Gülüşmeler) Ondan sonra şimdiki eşim de ailesine gidiyor, anlatıyor. Diyor ki: "Böyle böyle, biz Lokman'la evleneceğiz." Tabii aile "Oo, harika, iyi yaptın." demeyecek yine. "Sen nereden çıkardın, nasıl buldun, nereden buldun, başkasını bulamadın mı falan filan..." Eşim diyor ki, masaya vuruyor: "Vermezseniz kaçırım." Ben kaçıracaktım. Şimdi biz evlendik falan. Eşim benim bu mücadelelerimi çok yakinen bilir, çok takdir eder, hak verir falan fakat bir gün bizim arkadaşlar vardı Paris'te, onları ziyarete gidecek. Bana dedi ki: Lokman, biz gideceğiz Paris'e, sen evde yalnız kalacaksın, sana kim bakacak?" Hayda, buyur buradan yak. Şimdi seninle evlenene kadar sen mi bakıyordun bana, değil mi? Dedi: "Sana birini bulmam lazım." "Nasıl bir kadın bulacaksın?" dedim. "Ağabeyini getireceğim." dedi. "Kalsın" dedim, kendime bakarım. Yani insanlar inansa da bu işe hak da verse, doğru da bulsa, takdir de etse paradigma hemen değişmiyor. Yani o çok kolay bir iş değil. O bakış açısının normalleştirilmesi... Mesela denemeye fırsat verilmesi, mümkün değil. Bizim Türkiye Cumhuriyeti kanunları bu anlamda çok yasaklayıcı bir kanun anlayışı içerisinde. Mesela 657'ye 48, a/7 nci madde vardır Devlet Memurları Kanunu, onun değişiminde çok zorlandık biz burada. Özellikle bürokrat arkadaşlar falan çok isyan ettiler, kızdılar yani, değiştirilmesi... Orada şöyle diyordu: Görevini yapmaya engel olacak vücut sakatlığı, hastalığı veya akıl hastalığının olmaması, ifadesi geçiyordu. Şimdi, bu madde çok mantıklı görünebilir. Görevini yapmaya engel olacak vücut sakatlığı, hastalığı... Yani bu son derece mantıklı görünüyor fakat uygulamada o kadar çok istismar ediliyor ki bu. Mesela ben üniversiteyi bitirdim, santral memuru olmak için -iş bulamıyoruz o yıllarda- başvurdum. Oradaki bayan dedi ki: "Kardeş, sen telefonu nasıl çevireceksin?" "Görmüyorsun, üzerindeki rakamları görmüyorsun, etmiyorsun, çeviremezsin, o yüzden santral memuru

olamazsın.” diyor. Ki, körlerin en çok yaptığı iştir santral memurluğu. Ben de telefonu çıkardım -o zaman cep telefonları yeni çıkmıştı- gösterdim “Bak bacım, şu bir sabah da burada, öğlen de burada, akşam da burada, hiçbir yere gitmiyor.” dedim, iki de öyle, üç de öyle yani bunlar doğduğundan beri yerinde duruyor, ben bunları ezberler, oradan çeviririm. Nasıl çevirdiğimi de gösterdim. Ama başvurumu almadı buna rağmen. Yani o kişi sizi görevini yapmaya engel olacak diye yorumladığı zaman o özelliğinizi hayatınız bitiyor. Aynı şey o kadar çok yerde vardır ki. Mesela şu anda hâkim olması yasaktır özürülülerin. Ben, size bir isim vereyim tarihten, çok başarılı hâkimlerden birisi, sonunda da o yüzden zehirletip öldürülüyor, Osmanzade Ahmet Tayyip Efendi, bu, 1600’ lü yılların sonunda doğmuş, İstanbul’ da yaşamış 1730’ larda hatta Sultan Ahmet’ in çocuğuna çok önemli bir tarih düştüğü için sünnet töreninde ödüllendirilmiş, Suriye Kadılığı yapmış, sonra Mısır Kadılığı için de o zaman ki Mısır Hıdivi torpil yapıp Mısır’ a götürüyor, fakat bu üstadın 30 kadar kitabı var ve çok hiciv eden bir adam sonra bakmış İbrahim Paşa bununla başa çıkamayacak zehirletiyor. Şimdi, mesela, bu adam kör birisi, kadılık yapmış 1700’ li yıllarda, şu anda hâkimlik...

Bırakın ceza hukukunu falan Danıştay hâkimi olması yasaklanıyor yani bilmiyorum ben hâkim nihayetinde karar verir, doğruyla yanlış, haklıyla haksız ayırır. Zaten biz idari hayatımızda da öyle yapmıyor muyuz, bir şeylere karar vermiyor muyuz? Şurada, gerekirse ülkenin savaşa girip girmemesinde Abdürrahim Beyler de Şafak Hanımlar da Gürsoy Ağabeyler de hep karar veriyorlar. Peki, bunu hâkim olarak yaptığında ne mahsuru var? Burada temel bir yasaklayıcı... Onun yerine şu anlayış olsaydı, çok mantıklı olabilirdi yani o işin gereğini hakikaten yapabiliyor mu, yapamıyor mu? Ona bakmak lazım. Günümüzde başka ülkelerde var mı? Var, mesela İngiltere’ de John Wall diye bir adam var, ağır ceza reisi dir. O anlamda böyle şeyler var, peşin yasaklayıcılar var. Orada sınav sistemini tam kuramadığı için bu tür bedensel özelliklerle karar veriliyor, halbuki muhtevada çok iyi sınav yöntemleri geliştirilebilir, orada bir sorun var. O anlamda bazı yerlerde müfettiş olması yasak. Şimdi, sağlam rapor almak diye bir hadise var -o aslında yasaya aykırı ama- şu anda raporu alamayan insanlar müfettiş olamazlar. Neyse efendim insanların tutumlarının da yol açtığı sorunlar böyle. Bir de özürülülere böyle iyi şeyler layık görülmez. Ben İstanbul’ da rastladım, bir okul yaptırıldı özürülüler için, bir haber aldım ki kaymakam bu binayı çok beğenmiş, “Burayı biz alalım kaymakamlık binası yapalım, özürülülere başka bir okul buluruz.” demiş.

Şimdi, her şeyin kötüsü mü olacak? Hanımın çirkini, binanın kötüsü, paranın azı özürülülere... Yani olacak iş değil, o bakımdan böyle bir algılama var ama bunlarda... Ben şunu arz edeyim, sizlerin liderliğiyle, görüş oluşturuluculuğunuzla, kanaat önderliğinizle değişiyor.

Son olarak da şunu arz etmek istedim efendim: Özürülü bireylerin kendilerinden kaynaklanan bir durum var. Özürülü bireylerin kendilerinden kaynaklanan durum ise şu: Şimdi, bir taraftan sistem dışında kalıyorsunuz, bir taraftan insanlar, sürekli, doğuştan itibaren yapamayacağınızı söylüyor. Ben de bu sefer hakikaten yapamayacağım diye inanmaya başlıyorum. Bu öğrenilmiş çaresizlik vardır ya pire deneyi, onun gibi... Mesela, bir kızımız şöyle bir şey anlattı: Dedi ki: “Hocam biliyor musunuz, benim babam şimdiye kadar hiç su istemedi, ya annemden isterdi ya küçük kız kardeşimden isterdi.” Tabii, düşündüm, babanın kıza karşı sevgisinden asla şüphem yok, ki sonraki yaptıklarını da biliyorum. Şimdi, bu kız çocuğuna öyle bir şey yapıyor ki verdiği mesaj şu Başkanım: Yani, sen bir bardak su bile getiremezsin mesajı yani bu çocuk nasıl ütü yapacak, bu çocuk nasıl çocuk büyütecek, bu çocuk nasıl eşinin, evinin işini görecektir, işine gidecek gelecek, üniversiteler bitirecek, şunları bunları yapacak? Yani, ailede başta böyle bir mesaj verilince ve bunun tam zamanlı olduğunu, bütün davranışlara yansıdığı şey yapınca tabii özürülü vatandaşın da bir adım ilerleme şansı kalmamış oluyor. Bunun da çözümü eğitimle, rehabilitasyonla, olumlu örneklerle, iş sahasında kendi kendini ispatlama gibi fırsatlar vererek değişebileceğinin arz etmek istedim.

Benim sunumum özet olarak bu hâliyle temel bir felsefe anlamında olmuş oldu, pratikte de tabii ki Türkiye şu anda çok çok iyi bir noktada, onu da arz etmek istiyorum. Avrupa’ da, Amerika’ da ekonomik olarak çok destek veriliyor, şu anda Türkiye’ de de... Mesela, bakım ücreti Avrupa’ da da var, aynı düzeyde asgari ücret düzeyinde veriliyor. Ondan sonra çeşitli ekonomik yardımlar yapılıyor alet edavat yardımı, Türkiye’ de de yapılıyor. Türkiye’ deki sorun, mesela o aletlerin Türkiye’ de üretilmemesi... Bunun üretilmesinde çok büyük fayda var, teşvik edilmesi... Türkiye’ deki gençler, şöyle bir fark var -belki o nüfusa paralel bir şey efendim- Avrupa’ da özürülü oranı bizimkinden daha yüksek yüzde 20’ lere yakın, biz de 12,29 civarında, nedeni de şu: Yaşlılığa bağlı sakatlık çok fazla Avrupa’ da, o anlamda oransal olarak bizden daha yüksekler ve orada da gelişme çok fazla olamıyor daha çok böyle bakım ve korumaya yönelik hizmetler ağırlıklı, neden? Çünkü oranın özürülülere yeni gelişmeyi öğrenemiyor genç olmadıkları için yani 60 yaşından sonra mesela görme kaybına uğramış. Şimdi, onun bir bilgisayar öğrenmesi, körlüğe adapte olması çok kolay bir iş değil, o anlamda sıkıntıları var. Türkiye’ de de ben şahsen çok olumlu bir gidiş olduğunu düşünüyorum, bu temmuz hadisesi bence -işin doğrusunu konuşmak gerekirse ben o zaman da arz ettim- hiç şık olmadı. Türkiye’ de Meclisin bazı şeylerde geri adım atmaması gerekiyor, çünkü biliyorsunuz bu bir

delindi mi sonra arkası gelmiyor, buna fırsat vermemek lazım. Yine, işler aynı hızla yürüyebilir, yine yapılabilir o anlamda bence bir yola çıkıldığı zaman kolay kolay bu işlerde özellikle insan haklarından taviz vermemek lazım. Sonra, bu özür, engelli kavramı noktasında da...

Bu bir süreç, onu da arz etmek istiyorum şöyle: Özür kavramı bir şey olarak 1990'lara doğru çıktı, normal özür ürün, özür hizmet kavramında asla ilgisi olmayan bir şey, onun için kullanılan daha öncesinden defolu, kusurlu kelimeleri kullanılıyor. Özür kelimesi bu mazeret köküyle aynı kökten geliyor dolayısıyla bizim anladığımız anlamda özür dilemek; özür olmak, defolu olmak anlamında kelime değil. Ama bizim için kullanıldıktan sonra o ürünler için de kullanılmaya başlandı. Bakınız, tüketici köşelerine, 1970'lerde falan özür ürün diye geçmez; defolu, bozuk, çürük, kusurlu diye geçer. Bize kullanılmaya başlandıktan sonra böyle bir jargon gelişti tüketicilerde.

Şimdi, geçen bir konuşmada -üst düzey bir büyüğümüzün konuşmasında- şeye rastladım özür kelimesi insanlar için kaldırılıyor değil, tamamen yasaklanıyormuş gibi algılanmış, bazı şeylere özür bakış açısı diyecek mesela "engelli bakış açısı" diyor. Anladım ki bu engelinin başına da bu özürünün başına gelenler gelecek bu on- on beş sene içinde, Allah yardımcımız olsun.

Efendim çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Evet, biz de çok teşekkür ediyoruz.

Genel bir çerçeve çizdiniz, hakikaten ben de bu özür, engelli meselesinde biraz tereddütlerim var, belki bunu saat 16.00'da konuşacağız. Çünkü, eskiden sakat deniyordu, "Bir kesim aman ha bize sakat demeyin, biz sakat değiliz." E, ne diyelim? "Özür deyin, denirdi." Sonra kanun çıkarken özür diye çıktı biliyorsunuz. Şimdi, bu kanun yerleşmeye başladı, bu sefer kesim yine "Aman biz özür müyüz ki bize niye özür diyorsunuz." falan diye böyle bir itiraz geldi. Şimdi, bence bütün kameraların önünde artık yeminleşmemiz lazım bu engelli son olması lazım. Artık herkes kabul etmeli ve bundan sonra sakın ola ki başka bir şeye çekilmesin mesele.

Bu özürülerin araç ve gereçlerinin Türkiye'de üretilmesi konusunda da hakikaten sıkıntılar var. Geçen bir hâkim geldi bizim Komisyonumuza, o anlattı. Dedi ki: "Benim yarı görme özür bir çocuğum var, 22 numara gözlükle görebiliyor ve okula gidebiliyor." şu anda çocuğun durumu iyi teşekkür falan da aldı. Fakat, bütün bu kanunlara rağmen SGK bir genelge yayınlamış, demiş ki: "Biz ancak 16 numaraya kadar olan gözlüklerin bedeli ödeyebiliriz, 16'dan sonrakileri ödeyemeyiz." Şimdi, bu şöyle bir örnek ki bir insan 16'dan sonra yani özürülüğü azalıyor ve okuluna devam edebiliyor ama saçma sapan bir genelgeyle bunu engelliyor.

Şimdi, "Bunu ben kaldıramadım." dedi. Biz meseleye müdahil olduk, yazışmalar yapıyoruz, vesaire falan. İnşallah, bu engeli de kaldırmak istiyoruz, böyle durumlarda oluyor.

Arkadaşlarımızın, şimdi sizlere soruları olacak.

... Estağfurullah, lütfen buyurun efendim.

Öncelikle, Ülker Güzel Hanım butona basmıştı.

Sayın Güzel, buyurun.

ÜLKER GÜZEL (Ankara) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Öncelikle, çok değerli arkadaşımız, Sayın Milletvekilimiz Lokman Ayva Bey'e hem esprili hem de ana noktalara dokunan çok önemli problemleri bize açıklamış olmasından dolayı teşekkür ediyorum, buraya hoş geldiniz diyorum.

Anlatmış olduğunuz konulardaki sistemden kaynaklanan, bakış açısından kaynaklanan insanların algılarına göre değişen birtakım sıkıntılarla hep toplumda karşılaştığımızı belirttiniz. Gerçekten çok doğru. Bizim İnsan Hakları Komisyonu olarak bu şekilde bir Komisyonunda sizin bu problemlerinize çözüm getirmek, çözüm getirmekten ziyade tavsiyelerde bulunarak ilgili kurumların önüne bu tavsiyeleri koymayı bir vazifemiz olarak düşünüyoruz. Çünkü neticede hepimiz aynı duygulara sahibiz insan olarak, aynı ruhu taşıyoruz, aynı kalbe sahibiz, belki fikirlerimiz farklı olabilir ama neticede biz de bir ıstırap, bir sıkıntı karşısında aynı hisleri taşıyoruz. Bunun için aslında engelli olmuş olmanın insanca yaşamaktan hiçbir şekilde soyutlanmamak yani toplumun içinde bu hayatı, normal hayatı, insanca dünyaya gelmiş olmaktan kaynaklanan hayatı yaşamasına engel teşkil edecek problemlerin kaldırılmış olması gerekir diye düşünüyorum.

Tabii, bir noktada biz kuralları ne kadar getirirsek getirelim ve engelli vatandaşlarımızın toplum içinde ne kadar rahat yaşamalarını temin edecek her türlü ulaşımda, yaşamda, her şeyde şartları geliştirecek de, kanun da getirsek insanların bakış açısı çok önemli. Neticede çünkü sizi hayata bağlayan bir noktada mevzuata rağmen, o kuralları uygulayan veya o işe bakan kişilerin bakış açısı oluyor.

Sizi dinlerken ben bu vatandaşlarımızdaki veya insanlardaki bu bakış açısının değişmesinde eğitimin çok önemli rol oynayacağını, yapılacak olan eğitimle insanların bakış açılarına mümkün olduğu kadar bu konuda yardımsever olmak veya insanca yaşama hakkının hiçbir zaman kaldırılamayacağını onlara öğretmenin faydalı olacağını düşünüyorum. Onun için, okullarımız da, öğretmenlerimiz de, çok çeşitli eğitim kurumlarımız da, medyamız da mutlaka yer verilmesi konular olduğunu düşünüyorum.

Bu arada ben yaşamış olduğum birkaç örneği de sizlerle paylaşmak istiyorum. Seçim çalışmalarım sırasında Etimesgut' ta bir yere gittim, bir mobilya dükkanıydı. Anneden doğma iki ayağı yok, iki kolu yok ama bebek gibi yüzü olan bir erkek vatandaşımızla karşılaştım. Sadece, tek parmağı vardı ve bu tek parmakla şu anda eğitimini almış vaziyette, artı o mobilya dükkanını idare ediyor, evlenmiş, iki çocuk sahibi olmuş ve fevkalade de kendine güvenen bir fert olarak toplumda yaşıyor. Ben bunu Sayın Başkanımızla da paylaştım ve daha sonra hatta seçimlerde.. "Bana şimdi böyle uğradınız, bir daha gelmeyeceksiniz ben bu şeyleri biliyorum, politikacıları bilirim." diye sitemde de bulunmuştur. Ben de seçimleri ister kazanayım ister kazanmayayım, kesinlikle size geri döneceğim demiştim. Seçimden hemen bir hafta sonra ziyaretine gittim, oturup konuştuk ve geçenlerde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığımızın Engelliler Genel Müdürüyle birlikte, Oya Hanım'la beraber biz bu arkadaşımızı ziyarete gittik. Hayat hikâyesini anlatılar, gerçekten bir örnek olabilecek bir hayat hikâyesiydi ama burada hemen şunu ifade edeyim: Ailenin desteği, üzerine kurulmuş olan kanat o iki ayak yok, iki el yok sadece gözleri ve duyu organları var, bunlarla hayata bağlanmış ve şu anda çok mutlu.

Aile ve Sosyal Bakanlığı kendisini bir örnek olarak alıp bu şekilde kitaplara ve sahip çıkma gibi birtakım politikalar olduğundan bahsettiler, ben eğer tabii Komisyonumuz uygun görürse Komisyonumuzda dinleyip kendi çalışmalarımıza, raporlarımıza geçirilmesi konusunda da talebim olduğunu ifade etmek istiyorum.

Bir ikinci örnek SERÇEV beyin özürülürü için kurulmuş olan bir vakfın toplantısında bulundum, gerçekten beyin özürülü olmak fevkalade zor bir şey ve eliniz, kolunuz, ayağınıza hâkim olamıyorsunuz, başınıza hâkim olamıyorsunuz, ağzınıza dilinize.. Çok zor bir şey, o anne babalarınızın haklarını yüreğimde hissettim ve onların başkanı olan bir beyefendi her beyin özürülü çocuğa uygun sandalye yaptırmış ve bu sandalyeleri çocukların isimlerine göre dağıttı, özelliklerine göre yapmıştı. Toplumumuzda bu gibi çalışan çok güzel vakıflar var, dernekler var, eğer uygun görürse Komisyonumuz bunun başkanını da davet ederek -son derece düzgün bir beyefendi- ve doğrudan doğruya büyük, zengin iş adamlarının veya yardımsever vatandaşların desteğiyle ayakta durduklarını ifade ediyorlar.

Yine, aynı şekilde değerli arkadaşım, Denizli Milletvekilimiz Sayın Nurcan Hanım'la yapmış olduğumuz görüşmede Denizli' de çok güzel uygulamaların olduğundan bahsetmişti ve ben de kendilerine böyle böyle çalışmaları olduğundan bahsetmişim sağ olsunlar geldiler, bize katıldılar, dinlediler, onların bilgisinden ve Denizli' deki uygulamaları örnek olarak alabiliriz diye düşünüyorum. Ayrıca yine bizim Ankara İl Başkanlığımızın engelliler komisyonu var, bu komisyonun başkanı olarak da Ankara' da yapılan çalışmalar anlatılabilir ve bunların sonunda bizim vazifemiz bu vatandaşlarımızın bu toplumun içinde yaşama haklarını daha düzgün bir şekilde, rahatça yaşamalarını sağlayabilecek imkânları nasıl düzenleyebilir, getirebiliriz çalışmalarını bir araya toparlayabilmektir.

Ben tekrar Lokman Ayva arkadaşımıza teşekkür ediyorum, bizi aydınlatılar...

LOKMAN AYVA – Estağfurullah.

ÜLKER GÜZEL (Ankara) - ...onun dünyası da aydınlık olsun kalbi gibi diyorum ve hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Evet, teşekkür ediyorum.

Sayın Nurcan Dalbudak, toplantının hemen ardından geldiği için, başladıktan sonra ben kendisine hoş geldin diyemedim ama ilerleyen dakikalarda söyleyecektim bu vesileyle hoş geldiniz diyorum.

NURCAN DALBUDAK (Denizli) – Hoş bulduk.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz ilgisinden dolayı çünkü aslında Komisyonunuzun üyesi olmamakla birlikte bu özel konuya çok ilgi gösteriyor, bize destek veriyor. Bir kez daha teşekkür ediyorum. Bu arada sözü de kendisine vereyim.

Buyurun.

NURCAN DALBUDAK (Denizli) – Başkanım, teşekkür ediyorum, Sayın Vekilim, Hocam Ülker Hanım teşekkür ediyorum. Değerli üyeler, Lokman Bey çok teşekkür ediyoruz, çok bilgilendik, çok istifade ettik ve bu özgüveniniz, bu neşeli hâliniz bu insanlara gerçekten pozitif enerjiniz bu konuda ne kadar doğru yolda olduğumuzu, ne kadar güzel aşamalardan geçtiğimizi ama daha da yapacak çok şey olduğunu gösteriyor.

Kent Konseyi Engelli Meclisi Başkanımız, geçtiğimiz aylarda bir çalıştay düzenlediler, bölge çapında bir çalıştaydı. Orada da birtakım sonuçlar elde ettiler ben de hem Kent Konseyi olsun hem de engellilerle ilgili STK'lar olsun hakikaten hassasiyetle

duruyoruz ve Denizli’de de hakikaten çok güzel uygulamalar var. Erişilebilirlik konusunda Denizli bir laboratuvar yani bu konuda hakikaten Denizli’nin incelenmesi ve diğer belediyelere, bütün yerel yönetimlere çok önemli bir kaynak, çok önemli bir örnektir diye düşünüyorum.

BAŞKAN – Komisyon gidebilir oraya yani.

NURCAN DALBUDAK (Denizli) – Yani çok seve seve şehri baştan başa hiçbir engele takılmadan gezebilecek bir şehir merkezine sahibiz ama şöyle bir sorun çıktı tabii kaldırımları 2 cm civarında düzenleyip yollar, kaldırımlar engelliler için çok nefis bir hâle geldikten sonra kaldırımlara araba park edilmeye başlandı. Hatta biliyorsunuz Sayın Nihat Bey, böyle bir televizyon programında, televizyon canlı bağlantısıyla bağlanan arkadaşımıza yürüyemiyoruz yani görme engelli kardeşimiz “Yürüyemiyoruz Sayın Başkanım, yaptığınız çok güzel yolları, üst yapı çalışmaları harika oldu.” Dedi: “Vallahi camları kırın arkadaşlar, ne yapayım?” Ondan sonra haber oldu, patladı. Böyle der mi eski belediye başkanı, yeni vekil şeklinde bir sürü haber oldu ama tabii siz oradaki kardeşlerimizi, oradaki insanlarımızı düşünerek böyle bir uygulama yapıyorsunuz ama sonrasında yine bir engele takılıyoruz maalesef. Bu da bizim için acı bir tablo. Ben sadece çıkan sonuç raporlarını isterseniz arkadaşarımla paylaşmışım, onun da notunu aldım. Sonuç raporunda şöyle der, komisyonumuz, engelli kent konseyi meclisimiz çalıştayında: “Özel eğitimdeki yirmi üç yaş sınırı en önemli sorunlardan birisi sağlık kurulu raporundaki sıkıntılar, bu sağlık kurulu raporlarının verdiği raporların sıkıntıları ve alma sırasındaki sıkıntılar, ÖTV muafiyeti, meslek liselerinde kaynaştırma kontenjanının oluşturulması gerektiğine karar verdik yani verildi hep beraber böyle bir sonuca ulaşıldı. Korunmalı iş yeri mevzuatında birtakım sıkıntılar var, daha kolaylaştırılması korunmalı iş yerleriyle ilgili. Özel sektörün daha bilinçlendirilmesi, önlenmesi açısından da genetik mühendisliğiyle ilgili ulusal sağlık stratejilerinin bu çapta oluşturulması çünkü bazı tabii her hastalığı bilmiyoruz ama bazı spesifik olaylarda da kök hücre tedavisiyle bir dahaki bebekte, bir dahaki çocukta engelli olmaması adına birtakım tedavi yöntemleri var ama tabii bunlardan çok bir haberdar değilim ya da teknik bilgiye sahip değilim, o açıdan çok da yorum yapmam uygun değil. Spor tesislerinden yeteri kadar faydalanılamaması, faydalanamamız en büyük sorunlarımızdan biri demişti, böyle bir sonuç raporu elde ettik ama arkadaşlarımız, kardeşlerimizi –Ülker Hocam demişti hani- çağıralım, Komisyonda da dinleyelim diye. İsterseniz böyle bir şey olabilir, Denizli’ye ben seve seve Komisyonunuzu davet edebilirim. Özel ilgi, alaka gösteriyoruz oradaki kardeşlerimize, basket takımımızı oluşturduk orada, onların formları gerekli ihtiyacı oldukları şeyleri, alet adavati sağladık. Şimdilik böyle, paylaşacaklarımız bunlar.

Ben teşekkür ediyorum, Komisyondan böyle bir davetiye gelmişti, iyi ki gelmişim. Ağzınıza sağlık, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz, sağ olun.

Sayın Kerim Yıldız.

MEHMET KERİM YILDIZ (Ağrı) – Sayın Başkan, değerli arkadaşlar;

Lokman Bey doğrusu çok güzel şeyler söyledi, şöyle bazı kısaca tespitler yapıp bir iki soru da soracağım.

Çok önemli cümleler kullandı, “Farklı olan sorun yaşar. Hem fiziki olarak hem düşünsel olarak. Standartlar oluşturulmuş.” Toplumlarda bu standartlar oluşturuluyor, engelliler sıkıntı yaşıyor birçok alanda olduğu gibi. Yine başka bir başlık “Öbürlünün, ötekilerin algılanması, algılanması. Denemeye fırsat verilmesi, sistem dışı kalınması.” Yani engelliler sistem dışı bırakılıyor, birçok özellikle kırsal bölgede olanlar zaten bu rolünü de benimsiyor, bunların değişmesi.

BAŞKAN – Maalesef.

MEHMET KERİM YILDIZ (Ağrı) – Bütün bunların bir sonucu bir değişim gerekiyor, bunun da zihinsel değişimler ancak gerçekleşebileceğini düşünüyorum. Bu tespitlerden sonra Lokman Bey sunumu boyunca hep “özürlü” kelimesini kullandı. Bu özürle ilgili engelli meselesini öğleden sonra görüşüyoruz, bu konudaki düşüncesi nedir? Onu öğrenmek istiyorum. Ayrıca bizim bu alt komisyonumuza önerileriniz nedir? Başlıklar hâlinde bize önerileriniz olursa sevinirim. Son sorum konu dışı: Çözüm süreciyle ilgili düşünceleriniz ve bakış açınız, nasıl görüyorsunuz?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Eğer soru ise Oya Hanım’ın da sorularını alalım. Hep birlikte olsun veya değerlendirme mi nedir bilemiyorum?

Karışık.

Tamam, buyurun Oya Hanım.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Teşekkür ediyorum. Lokman Bey hoş geldiniz. Çok gergin günler geçirmişiz veya bir buçuk yıl gergin mi geçmiş ne hani bir terapi gibi geldiniz diyeyim önce. Teşekkür ediyorum.

Şimdi, engellilerle ilgili benim de bazı söyleyeceklerim var. engelliler için hep hazırlık yapalım diyoruz, işte binaları ona göre düzenleyelim... Ben inşaat mühendisiyim, bu konuda da yapılan çalışmalarını biliyorum özellikle binalar konusunda. Şimdi, yalnız bazen de engellilerin kendine güveni tam olan engelliler de negatif düşüncelere sebep olabiliyor.

LOKMAN AYVA – Kesinlikle.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Biliyorsunuz değil mi çünkü benim seçim zamanı dokuzuncu sıra adayımız iki eli olmayan bir hanım kardeşimizdi. Ben de hani seçilme yeri de zor bir yer, masraf yapma, benim aracımınla bütün seçim çalışmaları götürüldüm ve beraber gezdik, çok iyi de dost olduk. O kadın bütün her işini, o iki eli olmadan gördüğü için ben onu tamamen normal bir insan gibi görmüşüm, hiçbir şeye yardım etmedim, ne yere bir materyal düşürdüğünde almasına hiç yardım etmedim. Hafta bir gün bir dondurma olayı oldu, sıcak tabii, kaşıklı dondurma aracımın bir bayan daha var, o da önde oturuyor. Çok aşırı “Ben yemeyeceğim.” Hem tutup hem de kaşığını kullanması mümkün olmuyor, bunun farkına varamadım. Şimdi, daha sonra önümdeki arkadaşlar gidip ona külahta dondurma getirdi. Şimdi, aşırı güven olduğu zaman o engellide onun engelli olduğunu unutupuyorsunuz, ona normal gibi davranıyorsunuz, tabii bu çok güzel bir olay ama onun sıkıntılarını da bu defa görmemeye başlıyorsunuz. Bu böyle bir de ben size bir şey soracağım: Siz sonradan engelli olan bir kardeşimizsiniz. Yalnız gene benim böyle bir kafamdaki imajı yıktınız. Ben hep şöyle bilirdim hani doğuştan engelli olanların hayata entegre olması daha kolay biliyordum çünkü görmediğiniz bir şey için isyan etmezsiniz, hayata öyle başlamışsınız, öyle devam ediyorsunuz ama siz sonradan engelli olduğunuz hâlde hayata gayet güzel entegre olmuşsunuz, normal yaşamınızı gayet iyi sürdürebiliyorsunuz. Siz bu konuda ne düşünüyorsunuz yani sonradan engelli olanlar daha mı çabuk uyum sağlıyor yoksa daha mı zor uyum sağlıyor? Ben hep daha zor uyum sağladıklarını düşünüyorum çünkü gördüğünüz, elinizde olan şeyleri kaybetmek daha zor gibi geliyor bana. Bu konudaki fikrinizi alabilir miyim?

LOKMAN AYVA – Şimdi efendim... Ben başladım ama Ayhan Ağabey...

BAŞKAN – Buyurun, buyurun. İsterseniz Ertuğrul Bey, sizin de değerlendirmenizi alalım, hepsini...

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) – Çok uzun boylu konuşmayacağım ben Lokman Bey’in sunumunu çok aydınlatıcı buldum ve nasıl diyelim engelli olmayanların, kendilerini normal sayanların hiç görmeyecekleri bir açıdan hayata bakılırsa neler görüldü, bununla ilgili çok bence çarpıcı örnekler de verdi. Ancak tabii Lokman Bey’in de görmediği bir yer var. O da engelli bir kadın olsaydı neler olabilirdi? Bence belki bunu bir başka engelli bireyden dinlessek belki de görmediğimiz dünyanın ne kadar daha geniş olduğunu görebiliriz yani o zaman tamamlanabilir tablo. Yoksa bence çok muzip bir insanla tanıştığım içinde çok memnun oldum, çok...

LOKMAN AYVA – Efendim yani engelli kadınlar açısından da bakmak isterdim ama maalesef şu anda imkânsız.

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) – Onu siz yapamazsınız.

LOKMAN AYVA – Vermeyince Rahman ne yapsın Lokman.

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) – Ayrıca bu engelli olmanın büyük de bir eleştiri gücü kazanmış hâlden anlar bir insan olarak evet, teşekkür ederiz.

BAŞKAN – Biz teşekkür ederiz.

Abdurrahim Bey, sizin de değerlendirmenizi de alalım ondan sonra toparlamak üzere sözü Lokman Bey’e vereceğiz.

ABDURRAHİM AKDAĞ (Mardin) – Sayın Başkanım teşekkür ediyorum.

Çok keyifli bir an yaşadığımı söyleyeyim, herkesin yaşamadığı bir şeyi yaşıyor olmanın avantajıyla şu an konuşuyorum. Özürlü olmanın gerçekten hayatın zorluklarına göğüs germeyi gerektiğini yaşayan biri olarak konuşuyorum ama birçok avantajının olduğunu da belki gelecekte bunun avantajını yaşadığımı bir örnekle size anlatmak durumundayım. Benim jenerasyon ailemdeki bütün gençler ilkokuldan köylerimizde tarlamız vardı, çalışmak üzere sahaya sürüldüler. Kayserililerin değerlendirmesi gibi bizi işe yaramıyor diye okula gönderdiler. Sonra onlar çiftçilikten şoförlüğe terfi ettiler, tır taşımacılığına –bir kısmı hâlâ devam ediyor- biz okuduk, sonra memur olduk. Memuriyetimizden sonra da şu anda bir milletvekili olarak sizin aranızdayım. Dezevantaj mı avantaj mı? Herkes bunu değerlendirebilir. Bir de aynı sırayı altı yıl paylaştığım bir arkadaşım vardı, karateciydi, o fiziki gücüyle bizi koruyordu 1970’li yıllarda, ben de derslerde ona yardımcı oluyordum. Çok haşır neşir olmuştuk, özdeşleşmiştik, elbiselerimizi paylaşırdık, imkânlarımızı paylaşırdık. Tabii, biz, özürlüüz diye askere almadılar, gitmedik, o kendisi gitmişti. O zaman telefon yaygın değildi, 70’li yılların sonu, 80’li yılların başıydı. Bir mektubunda bana şunu yazmıştı: “Sen gelip göreceksin, böyle her istediğin yemeği yiyeceksin, istediğin saatte uyuyamazsın. İşte, nöbetlerin şu saatleri, üç-beş saatleri çok zor.” Tabii, ben de mektubuna cevap yazıyorum: “Benim askere

gidemeyebileceğimi ne çabuk unuttun. Altı yıl yan yana oturduk.” Ona mukabil olarak yazdığı cevapta şunu demişti: “Ya Abdurrahim, insan birini sevdiği zaman kusurlarını görmemeye başlar.” Herkesin bir seveni olmasını diliyorum.

Kısa geçeceğim, öz güvenle ilgili Oya Hanım, Vekilim bir şeyler söyledi. Bu konuda yine kendimin yaşadığı bazı durumlar var. Yıl 1979, mezunum, memuriyet sınavına gireceğim. Diplomalardan tanzim edilmiş, ben mezuniyet belgesiyle müracaat ettim. Özürsüz olmam nedeniyle, o zaman şube müdürü olan, müracaatımı alıp almamak hususunda tereddüt etmişti. O zaman PTT Bölge Müdürü Erdoğan Bey, -Allah rahmet etsin, vefat etmiş kendisine gittim, bir pusula yazdı, işte, “Alın ve rapor isteyin.” Sonra raporumda şunu yazmıştı: “Tek elle yapılan işlerde memur olabilir.” Hangi işler bilmiyorum ama size samimi olarak söylüyorum, ben gidip oturduğum pozisyonda en ağır masayı almıştım. Standart masalarda bin tane telefon kartı vardı, ben 1.500 kart olan masaya oturuyordum. Emin Bey isminde bir arkadaş vardı, ısrarla bana “Sen az olan tarafa geç.” Ben de ısrarla her gün 1.500 kartın olduğu masaya oturuyordum. En sonunda bana resti çekti, “Ne hâlin varsa gör yahu! Senin hesabın benden mi sorulur?” demişti. Ama yine de şunu söylüyorum: Sizin birilerinin tabii ki desteğine ihtiyacınız olabilir, yasalar sizin lehinize düzenleniyor olabilir ama her şeyden önemlisi siz kendinizi nasıl konuşturuyorsunuz, nerede görmek istiyorsunuz? Bu konuda Lokman Vekilimden şunu istiyorum: Öz güven noktasında yaşadıklarını bir kitaplaştırır -Allah uzun ömür versin- bizim gibi insanlar için öz güven duyma, bilinç oluşturma, katma değer üretme noktasında referans bir şahsiyet olduğunu yüzüne söyleyememe de lütfen müsaade edin.

Bir de bir husus var, zaman zaman bana da gelir, “Biz özürsüz raporu talebinde bulduk ancak işte, yetersiz bulundu. Söyleyin, raporunuzu yüzde 40 yazsınlar.” Tabii ki, gerçekten özürsüz olanların bu haklarını kullanması lazım ama gerçek anlamda özürsüz olmayanların böyle bir hakkı kullanma taleplerini de çok doğru bulmadığımı söylemek istiyorum. Bazen bir gruba, dezavantajlı gruba tanınan bir haktan dezavantajlı olmayanların kendi haklarıymış gibi talepte bulunmalarının da çok doğru olmadığını... Bunun da kayda geçmesini istiyorum.

Tekrar hoş geldiniz diyorum. Şahsım adına çok aydınlandım, çok şey kattım dağarcığıma. Allah razı olsun diyorum, sağ olun.

BAŞKAN – Sayın Ayva, son söz sizin.

Buyurun.

LOKMAN AYVA – Estağfurullah efendim.

Ben çok çok teşekkür ediyorum hem ilginize hem inşallah taltif eden sözlerinize layık olma şansım olur hayatım boyunca. Bu ortam tabii, çok önemli bir ortam. Sizlerin anlam kattığı, değer kattığınız toplumumuzun da kıymet verdiği, anlamlı bulunduğu bu ortam benim için de çok değerli bir ortam.

Orada, Ertuğrul Bey’in kadın engelliler meselesine atıf yaparak bir şeyi anlatmak istiyorum. Genellikle derler ki: “Ya, özürsüzlere yardım etmemiz lazım, yarın bir gün biz de özürsüz olabiliriz, potansiyel özürsüzüz.” Şöyle düşünüyorum: Ben çok iyi bir kadın hakları savunucusuyum. Hakikaten hem burada hem Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisinde veya sivil hayatta kadın haklarının yanında oluyorum. Acaba diyorum ben bunu yarın bir gün kadın olabilirim diye mi yapıyorum? Çünkü insan başına gelmeyecek olsa bu işi garanti etmiş mi olacak? Yani haksızlıkların karşısında durmamalı mıyız? Hayvan haklarını niye korumayalım yani? İlla hayvan mı olmamız lazım hayvan haklarını korumak için? O bakımdan haksızlık nerede varsa orada durmak lazım. Bu anlamda İnsan Hakları Komisyonunda ele alınması bu meselenin çok çok önemli bir şey. Benim efkârı dünya itibarıyla söylemek istiyorum, bu çok önemli bir şey. Tabii ki, bence -şahsen- kadın özürsüz arkadaşlarımın, yaşlı özürsüz arkadaşlarımın da görüşlerinin alınması lazım. Ben kırk yedi yıla kadar kısmını anlatabilirim erkekler penceresinden ama sonrası konusunda henüz bir fikrim yok, başıma neler geleceğini de bilmiyorum. O anlamda yaşanan şeylerin teorik olarak anlaşılması ayrı bir şey fakat yaşayan insanın anlatmasının çok daha makul olduğunu düşünüyorum.

Burada Değerli Milletvekilimiz Oya Hanım’ın öz güvenle ilgili kısımda... Böyle şeyler olabiliyor, yani işte, dondurma konusu olabilir. Bu noktada açık iletişim kültürü olmadığı için bizde maalesef her şeyi açık açık söyleyemiyoruz. Yani ben, bir sohbet başlıyoruz bir yerde, bakıyorum, görmekle ilgili bir kelime kullanacak, “gö...” diyor kalıyor, başka bir şey kullanıyor. “Sen gördün mü?” diyemiyor. “Göre” lafını bile hani, “şuna göre bu büyüktür” lafını bile kullanmak istemiyor neredeyse. Yani böyle bir gerginlik var, görünmeyen bir gerginlik var. Hâlbuki kör de dese, topal da dese, sakat da dese bunların hepsinin niyetle alakalı olduğu ve benimle orada sohbet etme lütfunda bulunmuş birisinin, böyle bir şeyle zaten o taraflarda bezi olmaz. Ben üniversitedeki hocalarımla da konuşurken bakardım, ilk başta çok gergin olurlardı, sonra ben en kullanılmayacak absürt kelimeyi bile kullandıktan sonra rahatlandıkları çünkü böyle kelimelere esir olup ilişkileri engellemek lazım. Ben mesela, işin doğrusu dondurmaya hem çocukluktan kalma şey, 11

yaşına kadar görüyordum ve benim çocukluğumdaki, bana göre dondurma külahta yenir, normal kâsede hiç yemedim dondurmaya görüyorken. O yüzden dondurma deyince aklıma o görüntü geliyor ve o yüzden külahta yemeyi tercih ediyorum. Başkası ayıplayabiliyor, “Ya, koskoca milletvekili şunu yapar mı?” falan diyebiliyorlar, vallahi ben yalayarak yemeyi hâlâ seviyorum. Kimse kusura bakmasın. Bir de doğal olmak hakkımız yani. Niye ben olduğumdan başkası olayım ki yani?

Şimdi, efendim, burada, bizim bu kelimeler, bu algılamalar vesairin ötesine geçmemiz lazım insani iletişimlerin anlamında ve kendimizin normal görülmesi... Yani normal ne demek? “Norm” kelimesinden geliyor, bu “-al” ekiyle de “normal” falan gibi, “abnormal-normal” gibi İngilizceden ya da Latin kökenden transfer olmuş bir kelime, standarda uyan demek yani. Mesela İskandinav ülkelerinde yeni bir şey başladı son yirmi yıldır falan, adamlar soruyor: “Sen ne kadar farklısın?” “Efendim, sizin gibiyim, aynıyım.” falan dersiniz “O zaman benim sizinle konuşmama gerek yok ki. Senden öğreneceğim bir şey yok. Nasıl olsa benim bildiğim seninkiyle aynı yani.” diyor. O yüzden farklı olabilme ve bu farklılığın hatta tahrik edilmesinde fayda olabilir.

Sonradan kör olma hadisesi, önceden kör olma hadisesi... Ben olayı şöyle algılamak istiyorum Sayın Vekilim; şimdi, bana diyorlar ki: “Gözün açılmalı mutlaka.” Şöyle bir düşünüyorum, dünyanın Dünya Sağlık Teşkilatına göre yüzde 10’u filan özürlü vatandaşlardan, insanlardan oluşuyor. Yüzde 90’ı sapsağlam adam, bu veriyi esas alarak söylersek. Hadi yanlış desek, yüzde 20’si olsun. Peki, bu yüzde 10’un dışındaki insanların hepsi mutlu, mesut, huzurlu insanlar mı, sorunsuz insanlar mı? Bakıyorum, inanın, çoğunun “iyiyim” demeye bile mecali yok. Benim oğlanlar böyle İnternet’ten bazı absürt cümleler buluyorlar. Çocuğun birisi diyormuş ki: “Matematiğim o kadar kötü ki cesaretimi bile toplayamıyorum.” Şimdi, insanlar o kadar sağlam ki “iyiyim” demeye bile hâlleri kalmamış. Yani bu kadar kendini kötü hisseden... Ben bakıyorum, insanlar otobüste sabahleyin bir sessizlik, bir sessizlik, anlatıyorlar, herkes ask suratlı, dünyaya geldiğine pişman. Şimdi, bunun sakatlıkla ilgisi yok ama sapsağlam olmasına rağmen böyle bir şey algılıyor, sorun algılıyor, sorun odaklı bakıyor yani kazanım kısmında değil. Hâlbuki sorunları şöyle ben algılıyorum... Şahsen, kişisel olarak söylüyorum, ne kadar tavsiye edilebilir bilmiyorum, inşaallah tavsiye edilebilir hâle getiririz. Abdurrahim Bey’in, Sayın Vekilimizin, Başkanımızın tavsiyesi noktasında belki bir kitap da olabilirse, ben henüz o noktaya kendimi layık göremiyorum. Şöyle olsa mesela: Problemler aynı okuldaki sevmediğimiz sınavlar ve ödevler gibidir. O sınavlar ve ödevler olmasaydı biz okuyup gelişemeyecektik. Bu problemler de olmasa okuyup yani kendimizi geliştirme şansımız olmayacak. Ben hafta sonu Almanya’daydım. Baktım, İnternet sitelerinden radyo, haber filan dinleyeceğim, bir ses problemi, ayarlama problemi var. Bir açıyorsunuz, devasa şey. Sonra cep telefonundaki İnternet radyosunu keşfettim. “İyi ki bu zorluk çıkmış.” dedim. Onu öğrendim onun sayesinde. Eğer o olsaydı öbürünü öğrenmeyecektim. Bütün gelişmeler zorluklar sayesinde, sıkıntılar sayesinde olur. O anlamda biraz da böyle bakılırsa bu sıkıntılar hizmet eden hâle gelir, zorluklar işimize yarayan hâle gelir. Hatta bir filozof diyor ki efendim: “Allah insana acıları ve mutlulukları aynı pakette yollar fakat insanlar acıları çekmekten mutluluğa bakmaya vakit bulamazlar.” O anlamda ben bu sözün de doğru olduğunu en azından kendi hayatım için söylüyorum, genellemem.

“Özürlülük” ile ilgili doğuştan özürlülerin... Mesela buyurduğunuz, tespit ettiğiniz nokta çok güzel ve hakikaten çok da komik bir durum var. Doğuştan kör, bu adamın görmeyi arzu etmemesi lazım mesela değil mi efendim? Biz şimdi, Mars’ta yaşamayı çok istiyor muyuz? İstemiyoruz, bilmiyoruz ki orada yaşamak nasıl bir şey. Ama insanlara öyle bir övülüyor, öyle bir şey yapıyor ki sanki o çocuk görürse her türlü mesele bitecek. Görmek o kadar çok anlatıyor, o kadar övülüyor, işte, “Sen şöyle yaparsın, keşke görseydin.” falan. Ben şeyi fark ettim, 11 yaşına kadar tam görüyordum, 11 yaşından sonra da tam körüm ve inanın arada fark göremiyorum. Yani şimdi, bu hani fark görememek acaba körlüğümünden mi yoksa gerçekten mi fark yok, onu takdirlerinize arz ediyorum. Şimdi, neden fark olamıyor? Ben o zaman da aşık oluyordum kızlara falan, kör olduktan sonra da aşık oluyorum. Ondan sonra başarıyı o zaman da seviyordum, kör olduktan sonra da seviyorum. Başarısızlığı, dışlanmayı o zaman da sevmiyordum, hoşlanmıyordum, şimdi de hoşlanmıyorum, hatta yaşım ilerlememesine rağmen dışlanmaya hâlâ alışmadım. Sonra bakıyorum, anne-babalarla konuşuyoruz... Benim de 2 oğlum var, dolayısıyla onların dertleri, birisi hasta olsun efendim, birisinin ateşi yüksel sin sabaha kadar uykum yerinde şey yapmıyor yani yatamıyorum, bakıyorum, başka anne-baba da. O hâlde diyorum bizim görmemizi gerektirecek belki şu masanın rengidir. Bilmiyorum, ne kadar işinize yarıyor şu deri kısmın rengini görmek ama veya işte, mikrofona rengini görmek ama benim çok ihtiyacını hissettiğim bir şey değil. Yani bunu kendimi Polyannacılık oynamak için filan, teselli için de söylemiyorum, mantık yürütüyorum. Böyle bir şey, iğneleme anlamında söylemiyorum, lütfen öyle anlaşılması anlamında affımı diliyorum.

Ben Edirne’deyim, bir gün konferansa gitmiştim. Bizim bir milletvekilimiz -başka bir partidendi o zaman- beni aradı “Lokmancığım, nasılsın, iyi misin?” İyiyim ağabey, sizler nasılsınız? “Neredesin?” Edirne’de konferanstayım. “Ulan, bir de görseydin

ne olurdu?" Vallahi ağabey, en fazla sizin gibi olurum. Çünkü kör bir milletvekili görürse ne olur? Gören milletvekili olur o kadar yani, başka bir şey olmaz. O bakımdan, hayat bu kadar aslında basit bir şey ama niye zorlaştırdık, ben de onu anlamıyorum.

Şimdi, Kerim Vekilimin söylediği, tabii, biz 2002'de 22'nci Dönemde bayağı sohbetlerimiz oluyordu, bayağı filozofik takılıyorduk ikimiz de. O zamandan beri üzülürüm, Kerim Bey göz doktorudur biliyorsunuz, hiç müşterisi olmadım.

BAŞKAN – Paranız nasip olmadı galiba

LOKMAN AYVA – Aynen, vallahi nasip olur mu bundan sonra da bilmiyorum.

Şimdi, sorularınız tabii, çok önemli ama biraz beni partiyle kavga ettirecek cümleler olacak. Şimdi, engelli-özürlü kavramında -müsaadenizle, açık fikirli olmak istiyorum, ben özgürlüğü de sevdiğim için. Bunlar kesinlikle beni bağlayan cümlelerdir, lütfen yanlış anlaşılmasın- ben şahsen bu konunun siyaset gündeminde olmasının gerektiğini düşünüyorum. Ben Türkiye'deki dernek isimlerinden, özürülülerin kendi kurduğu dernek isimlerinden bahsetmek istiyorum; Türkiye Sakatlar Konfederasyonu, en üstteki çatı kuruluş, Türkiye Sakatlar Derneği, Ortopedik Özürülüler Federasyonu, efendim, Türkiye Körler Vakfı, Altı Nokta Körler Vakfı, Zihinsel Engelliler Derneği, Zihinsel Özürülüler Derneği de var ayrıca, bu kavramlar olunca bence bunlar halkın kendisinin karar vereceği, konuşacağı şeyler. Yani bizim vekillerimizin vakitleri bence çok kıymetlidir. Bakınız, Ertuğrul Bey dedi ki burada, işte, şundan, şundan gelmiyorum veya Oya Hanım'ın, efendim, Ülker Vekilimizin yaşadıkları, seçim sahalılarında, Polatlı'da karşılaştık. Yani bütün bu vakitler çok kıymetli o yüzden bence bununla vakit kaybetmemek lazımdı ama bilmiyorum işte, takdir böyle buyuruldu. Ha, olursa da aslında faydası olmaz çünkü vatandaşa "Size şöyle bir hizmet yaptık." denecek bir durum da ortaya çıkmayacak çünkü vatandaşın böyle bir talebi olmamış. Yani var, azınlıkta bir grubun talebi var da, böyle bir şey, bu da hani pat diye gökten inmedi yani bu öneri ama az da olsa bir gruptan böyle bir talep olmuş. Şimdi, eski...

BAŞKAN – Lokman Bey, şöyle, son beş dakika diyelim.

LOKMAN AYVA – Hemen özetleyeyim o zaman, kusuruma bakmayın.

BAŞKAN – Çünkü İnsan Hakları Komisyonunun salonunda, sıraya giriyorlar herkes burada toplanmak için. Saat 13.00'te Uludere Komisyonu toplantısı var, saat 16.00'da...

LOKMAN AYVA – Tamam, hemen bitireyim. Ben de zaten mayınlı tarlaya girdiğimi fark ettim. Uludere olayına karışmayayım.

BAŞKAN – Bir an önce çıkalım.

LOKMAN AYVA – Şimdi, dolayısıyla "tebeddülü esma ile hakaik tebeddül etmez." demişler yani isimlerin değişmesiyle gerçekler değişmez diye. Çözüm süreci hadisesinde ise şunu söyleyeyim: Bence Türkiye'nin en önemli ve en güzel projelerinden birisi. Bunu siyasi kaygılar olarak söylemiyorum, lütfen şey yapmayın hem bir insan olarak, bir baba olarak, insanlarını, vatandaşlarını seven bir başka vatandaş olarak düşünürseniz bu, dünyanın en önemli, en hayırlı işlerinden birisi çünkü efendim, biz, bir insanın iyileşmesi için, kanserden kurtulması için milyon dolarlar harcıyoruz SGK'dan, şuradan, buradan ama şu çocuklarımızı, sağ olur sol olur fark etmez, biz aynı tecrübeyi 12 Eylül'den önce yaşadık, o yüzden çocuklarımızı A-B farklılıklarına göre kıldırmanın hiçbir lüzumu yok. Bu çok çok hayırlı bir iş.

Ben bütün ailemiz, bütün çevre dostlarımız, sivil toplum kuruluşları -belki ifade etmiyoruz, sokaklara çıkıp bunu şey yapmıyoruz ama bu dünyanın en hayırlı projelerinden birisi- bence kimin emeği olursa, bu anlamda Nobel Ödülü de, ondan daha zaten gönüllerde yer alınacaktır, her yaşayan insan, bu hadiseden sonra hayatını kaybetme ihtimali olan her insan nefes aldıkça onların da sevap defterine -ayrıca dinen söylemiş oluyorum- yazılacaktır diye düşünüyorum.

Öneri olarak da şunu son olarak arz etmek istiyorum: Efendim, burası çok önemli bir mecra. Motivasyon çok önemli bir şey olur. Bence zaman zaman çeşitli toplantılara bu Komisyon adına katılınması da çok hayırlı olur. Yine, zaman zaman çeşitli kampanyalara destek verilmesi, burada başarılı kampanya gibi şeyler yapılarak insanların onore edilmesi, -bilmiyorum İnsan Hakları Komisyonunda böyle bir şey uygun olur mu ama- senede bir kere, bir tane bu anlamda ödül verilmesi bir bilim adamımıza, bilmem, bir bürokratımıza, bir gazeteci, bir basın mensubuna çünkü çok hayırlı işler yapıyorlar. O anlamda o tür şeyler, biliyorsunuz, kanaat önderliği hadisesi, bu felsefeyi vermek, zaman zaman konferanslara gidilmesi de bence çok faydalı olur. Şu anlatılan gerek Ülker Vekilimin gerek Nurcan Hanım'ın anlattıkları, bütün arkadaşlarımızın, dostlarımızın katkılarının bu bakış açısının bence halka yansması...

Son olarak da şunu önermek istiyorum: Malumunuz, bütün partilerimizin belediyeleri var buradaki. Bu partilerimizin belediyeleri üzerinden de -herkes kendi belediyesinde iktidar dolayısıyla- halkımıza ulaşılmalı, hizmetlerine ulaşılmalı. Belediye

başkanlarının ikna edilmesi, oradaki çalışanların “Ya kardeşim, bu bir insan hakkı meselesidir. Bu memleketi herkesin memleketi hâline getireceğiz.” diye ikna edilmesinde fayda var.

Efendim, ben tekrar -vaktinizi işgal etme şerefine erdim sayenizde- çok çok teşekkür ederim. Hürmetlerimi arz ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Ayva, çok teşekkür ediyoruz, Komisyonumuza geldiniz, katkılar sundunuz.

Alt komisyonumuzun aslında farklı çalışmaları da var. Bütün valiliklere, bütün belediyelere, il belediyelerine bu konuda yaptığı çalışmaları ve projeleriyle alakalı bir bilgi dosyası hazırlanmasını talep etti. Bu konuda bazı belediyelerimiz meseleye çok ciddi yaklaşmışlar. Bize uzun uzun dosyalarla bu konuda ne yaptıklarını açıkladılar ama o kadar kötü örnekler de var ki yani bir imar şube müdürünün cevap verdiği belediyeler var -yani düşünün- ve iki satır “Belediyemiz bu konuda tüm kanunlara, uygulamalarda, işlem ve mevzuatta uyulmaktadır.” deyip yollamış. Bakın, yani adamın kendine saygısı yok, muhatap olduğu Meclise saygısı yok. Bu insandan insana saygı beklenebilir mi yani? Evet, hakikaten bakın, yazıyı nereye yazdığının da farkında değil. Bir belediye başkanı -ben bunların bazılarını iade edeceğim belediyelere- kendisi alıp belgeyle kaleme alması gereken bir yazıyı imar müdürlüğünde bulunan bir şube müdürüne yazdırıyor buraya. Şimdi, böyle durumlara karşı karşıya kalıyoruz maalesef.

LOKMAN AYVA – Sayın Başkanım, dün bir okuduğum şey vardı, İnternet’ten cümle: “Çalışkan olursanız inek derler, efendim, sanat yaparsanız şebek derler, erken uyursanız tavuk derler, akıllı olursanız, zeki olursanız çakal derler; hasılı bizim memlekette insan olmak kolay değil.” Ender Hastalıklar Günü bugün -28 Şubat- arkadaşlar ulaştılar. O anlamda ben bu mesajı da sizinle paylaşayım çünkü yeni bilmediğimiz sakatlıklar da ortaya çıkıyor, yeni keşifler var, onu da arz etmek istedim. Kusuruma bakmayın.

BAŞKAN – Çok teşekkür ederiz.

Bu güzel sözle de toplantımızı kapatmış oluyoruz.

Herkese teşekkür ederim arkadaşlar.

Kapanma Saati: 12.52